

Raadsvoorstel

Zaaknummer: 1968357
Steller: R.J.P. (Robertjan) Spaans
Datum commissie: 3 oktober 2023
Datum raadsvergadering: nvt.

Team: Projectmanagement
Teammanager: H. (Henk) de Bruijn
Portefeuillehouder: A. (Arthur) Helling
E-mail: r.spaans@hoorn.nl

Onderwerp

Meningvormende bespreking samenwerkingsovereenkomst Warmtenet met HVC Warmte en Intermaris.

Agendering

Ter meningvormende bespreking in de Algemene Raadscommissie

Bijlagen

1	Toelichting en dilemmaschets bij de vragen
2	
3	
4	
5	

Vragen van het college aan de raadscommissie voor de meningvormende bespreking zijn:

Vraag 1: Het voorstel is om het doel van de samenwerking vooral in te richten op het organiseren van collectiviteit. O.a. door als gemeente Hoorn het voortouw te nemen in het benaderen van kansrijke gebouw eigenaren, hoe ziet u dit?

Vraag 2: Wat ziet de raad graag terug in de samenwerkingsovereenkomst over bewoners en energiecoöperatie initiatieven?

Vraag 3: Zijn er in deze aanpak nog overwegingen die de raad wil meegeven in de verdere uitwerking van deze samenwerkingsovereenkomst?

Samenvatting

Op 6 december 2022 stemde de gemeenteraad van Hoorn in met een geamendeerd raadsvoorstel over 'De rol van gemeente en HVC bij de ontwikkeling van het warmtenet'. Besloten werd dat de gemeente:

1. een actieve en integrerende rol als regisseur in de Warmtetransitie op zich neemt;
2. een publiek warmtebedrijf het warmtenet aan zal leggen;
3. dat parallel aan de gesprekken en onderhandelingen met HVC een onderzoek plaats vindt over de consequenties van een investering in een eigen (gemeentelijk) warmtebedrijf en enkele varianten hierop.

Ten tijde van de gesprekken en onderhandelingen met HVC Warmte werd er onderzoek uitgevoerd naar de consequenties van een (gemeentelijk) warmtebedrijf in Hoorn. Daarin werden vier scenario's onderzocht waarvan een gemeentelijk warmtebedrijf, HVC als warmtebedrijf, een joint-venture met HVC en het inzetten van burgerinitiatieven. In juli 2023 is, op basis van dit onderzoek, besloten om niet te investeren in een eigen, gemeentelijk warmtebedrijf maar samen met HVC Warmte verder te werken aan de realisatie van het warmtenet. Dit in dat gedeelte van Hoorn, waarvoor dit tegen de laagst maatschappelijke kosten gerealiseerd kan worden. Dit besluit werd genomen op basis van aanbevelingen van onderzoeksbureau Transact met als reden de urgentie m.b.t. het warmtenet in de Kersenboogerd, hoge investeringskosten en gebrek aan aanwezige expertise. Ook is besloten de exploitatie van het warmtenet in handen te leggen van HVC Warmte en afspraken over de governance van het warmtebedrijf vast te leggen in de samenwerkingsovereenkomst (SOK).

U heeft daarbij het college de opdracht gegeven om in de in ontwikkeling zijnde samenwerkingsovereenkomst met HVC en Intermaris afspraken op te nemen over de volgende punten:

1. prijsgelijkheid voor de Bijdrage Aansluit Kosten (BAK) te organiseren;
2. flexibiliteit in te bouwen om ruimte te bieden aan bewonersinitiatieven en de publiek-civiele samenwerking in Hoorn en/of regio verder te ontwikkelen;
3. beleid op te stellen om bewonersinitiatieven en energie coöperaties gericht op warmtenetten te faciliteren om op te groeien tot een volwaardige partner in een Hoornse netwerk samenwerking.

1. Inleiding: reden van het voorstel

Aanleiding

In september 2023 gaat de eerste paal buis de grond in voor het warmtenet in de Kersenboogerd. Ondertussen wordt er door de betrokken partijen, de gemeente Hoorn, HVC Warmte en Intermaris gewerkt aan een samenwerkingsovereenkomst waarin verantwoordelijkheden, doelen en regels genoteerd staan. De samenwerkingsovereenkomst borgt de hoofdlijnen van de samenwerking tussen de partijen, verdere details worden opgenomen in de herijking van de Transitievisie Warmte, waarover de raad via andere wegen en voorstellen wordt geïnformeerd. De raad wordt gevraagd inhoudelijk te reageren op een aantal vraagstukken m.b.t. de samenwerkingsovereenkomst in een meningvormende raadssessie om zo snel mogelijk tot ondertekenen over te kunnen gaan.

Belang

Deze maand, september 2023, starten de werkzaamheden voor het warmtenet in de Kersenboogerd. Vervolgens kan er gekeken worden naar de uitbreiding van het warmtenet en de aansluiting van (grote) warmtevragers. Om deze stappen te laten verlopen conform de gemaakte afspraken is het van belang dat de samenwerkingsovereenkomst zo snel mogelijk door het college getekend wordt. Ondertekenen betekent dat HVC Warmte en Intermaris zich aan de gemaakte afspraken moeten houden wat ervoor zorgt dat de doelstelling van de samenwerking behaald kan worden. Namelijk, de ontwikkeling van een collectieve warmtevoorziening in een deel van Hoorn dat voorziet in een duurzame oplossing voor aardgasvrij wonen en werken, waar dit tegen de laagste maatschappelijke kosten kan en gedragen wordt door de inwoners en gebouweigenaren.

Centrale vraag

Hoe ziet de raad de samenwerking met HVC Warmte en Intermaris voor de realisatie van het warmtenet en een duurzame warmtebron voor zich?

2. Beoogd maatschappelijk resultaat

Een van de opgaves van de energietransitie is het vinden van een logische mix aan aardgasvrije warmteoplossingen voor Hoorn. Met de samenwerkingsovereenkomst wordt er toegewerkt naar een opschaalbaar en duurzaam, collectief warmtenet voor het deel van het vastgoed wat daar, op basis van de vastgestelde Transitievisie Warmte, baat bij heeft. Onder de condities die de afgelopen jaren zijn besproken tussen Intermaris, de gemeente en HVC wil Intermaris als startmotor fungeren voor de opschaling en is ze bereid het merendeel van haar huurwoningen (8.000 woningen) aan te sluiten op het warmtenet. De samenwerkingsovereenkomst heeft als functie deze intentie te formaliseren. Particulieren en grootverbruikers, die in de omgeving van het warmtenet gevestigd zijn, kunnen, op vrijwillige basis, beslissen om al dan niet aan te sluiten en hebben zo een keuzemogelijkheid, naast individuele oplossingen of aansluiten op een bewonersinitiatief. Voor het overgrote deel (meer dan 20.000 gebouwen in Hoorn) zijn de opties nog open en kunnen inwoners een oplossing vinden met steun van de gemeente. Daar kunnen ook bewonersinitiatieven ontstaan, die eigen oplossingen vinden binnen de doelstellingen van duurzaamheid.

3. Bijdrage aan de duurzaamheidsambitie

De gemeente Hoorn heeft de ambitie in 2040 energieneutraal en klimaatbestendig te zijn. Op grond van het klimaatakkoord is de gemeente regisseur van de transitie naar een aardgasvrije stad. Als regisseur is de gemeente afhankelijk van uitvoerende en faciliterende partners zoals HVC Warmte en Intermaris. Met o.a. deze partners wordt het mogelijk om met een gefaseerde aanpak en een scala aan (warmte)oplossingen vorm te geven passend bij de verschillen in vastgoed, terrein, ruimte en verbruik. Met de samenwerkingsovereenkomst worden er afspraken gemaakt over de verantwoordelijkheden van iedere partij. De rol van de gemeente wordt beschreven als actief integrerend, wat inhoudt dat de gemeente haar middelen en netwerk inzet en uitvoerende/ faciliterende partijen aanstuurt. In samenwerking met HVC Warmte en Intermaris is het mogelijk een warmtenet te realiseren, wat een concrete stap is in de richting van een aardgasvrije gemeente.

4. Kaders

1. Transitievisie warmte (TVW), visiedocument van de gemeente Hoorn, 2019

In 2019 werd in de TVW vastgesteld dat bepaalde gebieden in Hoorn mogelijk in aanmerking komen voor een warmtenet. Gemeentes zijn volgens het klimaatakkoord verplicht de TVW iedere 5 jaar te herzien. In 2024 zal de TVW daarom herijkt worden. Bepaalde details over de samenwerking worden hierin ook opgenomen. Tijdens de meedenkgroep op 11 september wordt met de raad besproken in welke vorm zij geïnformeerd wil worden over de ontwikkelingen van de herziening van de TVW.

2. Haalbaarheidsonderzoek warmtenet Hoorn, december 2020

Uit dit onderzoek is gebleken dat onder andere de Kersenboogerd (centrumgebied) wordt aangemerkt als een kansrijk gebied voor een warmtenet. De uitkomst is gebaseerd op de laagst maatschappelijke kosten.

3. Projectovereenkomst (POK), november 2022

Projectovereenkomst tussen HVC Warmte, Intermaris en de gemeente in 2022 om afspraken over de aanleg van het warmtenet in de Kersenboogerd (centrumgebied) in goede banen te leiden.

4. Geamendeerd raadsvoorstel 'De rol van gemeente en HVC bij de ontwikkeling van het warmtenet', december 2022

In december 2022 stemde de raad in met het geamendeerde raadsvoorstel 'De rol van gemeente en HVC bij de ontwikkeling van het warmtenet'. Daarin werd de gemeente verzocht om onderzoek te doen naar de gevolgen van een investering in een eigen warmtebedrijf. De gemeente heeft onderzoek laten doen naar een eigen warmtebedrijf, financieel meedoen met HVC, een gezamenlijke onderneming met HVC en HVC als warmtebedrijf. In dit voorstel is ook besloten dat de gemeente een actieve en integrerende rol als regisseur van de warmtetransitie waar in deze samenwerkingsovereenkomst invulling aan wordt gegeven.

5. Eindrapport en geamendeerd raadsvoorstel 'Onderzoek consequenties van een gemeentelijk warmtebedrijf in Hoorn', raadsvergadering van 11 juli 2023

Tijdens de raadsvergadering van 11 juli 2023 is besloten om de conclusies van het Eindrapport 'consequenties van een eigen, gemeentelijk warmtebedrijf in Hoorn', over te nemen. De raad heeft besloten om samen met HVC Warmte verder te werken aan het warmtenet in dat gedeelte van Hoorn, waarvoor dit tegen de laagst maatschappelijke kosten gerealiseerd kan worden. Hierin is besloten:

- 1. niet te investeren in een eigen, gemeentelijk warmtebedrijf voor de realisatie van dit warmtenet; de exploitatie van het warmtenet in handen te leggen van HVC Warmte en afspraken over de governance van het warmtebedrijf vast te leggen in de samenwerkingsovereenkomst.*
- 2. het college de opdracht te geven om in de in ontwikkeling zijnde samenwerkingsovereenkomst afspraken op te nemen over de volgende punten:*
 - Prijsgeïmpliciteit voor de Bijdrage Aansluit Kosten (BAK) te organiseren*
 - Flexibiliteit in te bouwen om ruimte te bieden aan bewonersinitiatieven en de publiek-civiele samenwerking in Hoorn en/of regio verder te ontwikkelen*
 - Beleid op te stellen om bewonersinitiatieven en energie coöperaties gericht op warmtenetten te faciliteren en beleid op te stellen om actief te stimuleren.*

Overige wettelijke kaders

1. Huidige warmtewet (2022) (deze wet is van toepassing op levering van warmte aan verbruikers)
2. Algemeen Plaatselijke Verordeningen, Hoorn (APV) (2019)
3. Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur, Hoorn (AVOI) (2022)
4. Komende Wet Collectieve Warmte (WCW): *In 2025 wordt de nieuwe wet collectieve warmte verwacht. Naar alle waarschijnlijkheid wordt de rol van de gemeente als regisseur van de energietransitie bekrachtigd met een aanwijsbevoegdheid voor het aanwijzen van een warmtebedrijf met een publiek meerderheidsbelang of een warmtegemeenschap.*

5. Argumenten

De gemeente Hoorn heeft de ambitie om voor 2040 van het gas af te zijn. Hiervoor is een versnelling van processen en vooruitlopen op nationale ontwikkelingen belangrijk. Daarbij kan de gemeente deze opgave niet alleen en is daarom afhankelijk van partners in deze warmtetransitie. De gemeenteraad van Hoorn heeft het college opgedragen een actieve en integrerende rol als regisseur in de Warmtetransitie aan te nemen. Na uitgebreid onderzoek is ervoor gekozen om geen eigen, gemeentelijk warmtebedrijf op te richten en te investeren in de samenwerking met HVC Warmte voor de uitvoering van een warmtenet in Hoorn. Hierover moeten duidelijke afspraken worden gemaakt. Intermaris heeft de opgave om haar woningvoorraad uiterlijk in 2050 op een duurzame wijze te verwarmen. Voor een deel van het woningbezit is aansluiting op een duurzaam warmtenet de meest gunstige oplossing. Het vastgoed van Intermaris is essentieel in de ontwikkeling van een betaalbaar en duurzaam warmtenet en warmtebron.

Binnen de toekomstige en huidige wettelijke kaders is er de mogelijkheid voor bewonersinitiatieven en coöperatie initiatieven om tot 1.500 warmteaansluitingen te organiseren. Daarnaast is er momenteel beleid in ontwikkeling om bewonersinitiatieven en coöperatie initiatieven binnen de energietransitie te faciliteren en actief te stimuleren zoals gevraagd doormiddel het amendement op het raadsvoorstel 'Onderzoek consequenties van een gemeentelijk warmtebedrijf in Hoorn', tijdens de raadsvergadering van 11 juli 2023. In de samenwerkingsovereenkomst kan dit versterkt worden door op te nemen dat initiatieven vroegtijdig bij de plannen betrokken worden.

De gemeente volgt haar Transitievisie Warmte en het nog te ontwikkelen (Warmte) Programma onder de omgevingswet als het aankomt op de keuze voor welke aardgasvrije warmteoplossing waar wordt voorzien. Daarbij werkt de gemeente opgave- en gebiedsgericht. De gemeente Hoorn wil het warmtenet beschikbaar maken voor alle vastgoedeigenaren waar het warmtenet volgens de TVW de voorkeursoplossing is. Ook hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst essentieel. HVC Warmte zal hierdoor alle vastgoedeigenaren waar het warmtenet langs komt van een aanbieding tot aansluiting op het warmtenet kunnen voorzien, inclusief particuliere woningeigenaren.

De warmtevraagontwikkeling is essentieel voor de keuze van een duurzame bron en de kosten van het warmtenet als geheel. De samenwerkingsovereenkomst zorgt ervoor dat alle partijen het als een gezamenlijke opgave zien om deze ontwikkeling tot stand te brengen.

6. Maatschappelijk draagvlak en participatie

De gebieden in Hoorn waarvoor een warmtenet de logische keuze is volgens de TVW. Hieraan is een omvangrijk participatietraject vooraf gegaan. Bewoners, partijen en organisaties zijn volgens het Hoornse acht-stappen participatieplan betrokken geweest bij dit visiedocument. De samenwerkingsovereenkomst baseert zich hierop. De afgelopen vijf jaar zijn meerdere malen per jaar bewonersavonden, inspraaksessies en informatiebijeenkomsten georganiseerd.

Binnen de samenwerkingsovereenkomst wordt flexibiliteit georganiseerd voor bewonersinitiatieven en coöperaties. Dit sluit aan bij het beleid wat de gemeente hiervoor aan het opstellen is. In dit beleid wordt opgenomen hoe coöperatie en bewoners-initiatieven gefaciliteerd en actief gestimuleerd worden. Om op te halen aan welke vorm van ondersteuning initiatieven behoefte hebben zal er met huidige initiatieven geparticipeerd worden. Ook wordt in het beleid een communicatie en participatie strategie opgenomen.

7. Financiële gevolgen

Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen voor het begrotingsresultaat. In de samenwerkingsovereenkomst is ook expliciet gemaakt dat iedere partij de kosten draagt voor de eigen businesscase en bedrijfsvoering. Nadere afspraken over de uitvoering worden op basis van de Projectovereenkomst (POK), vastgesteld november 2022, gemaakt worden en per gebied/wijk met HVC worden afgesproken.

8. Communicatie

De gemeente, HVC Warmte en Intermaris zijn voornemens een gezamenlijk kick-off moment te plannen waarop de samenwerkingsovereenkomst getekend wordt en in werking treedt. Na ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst wordt er een persbericht verstuurd over de betekenis van de samenwerking voor inwoners van Hoorn en het vervolgproces. Het bericht wordt verspreid onder de gebruikelijke communicatiekanalen van alle de drie de partijen.

9. Realisatie

Het organiseren van een meningvormende raadssessie op 3 oktober 2023 om de onderwerpen en vragen uit dit voorstel te bespreken. Met de input van de meningvormende raadssessie zal de samenwerkingsovereenkomst worden herzien, aangepast en aangevuld waar nodig voordat deze door het college getekend zal worden. De raad wordt via de nieuwsbrief op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen de samenwerking.

het college van burgemeester en wethouders van Hoorn,

de secretaris

de burgemeester

Bijlage 1: Toelichting en dilemmaschets bij de vragen

Vraag 1: doelstelling SOK

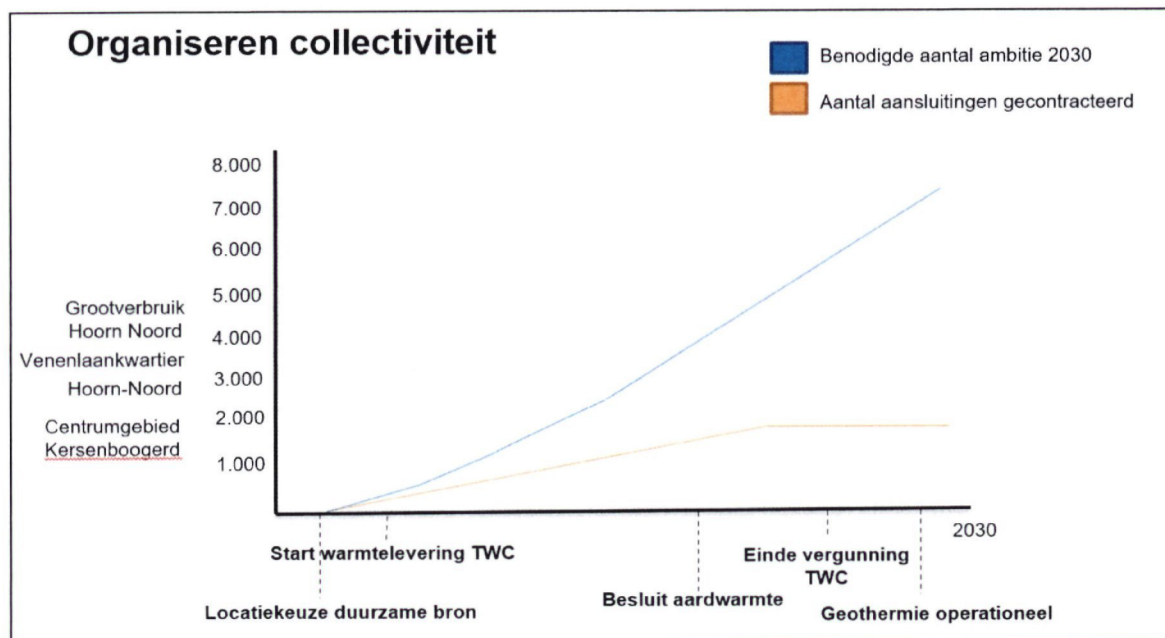
Toelichting

Voldoende warmteaansluitingen (denk aan >7.500) voor 2030 is essentieel voor de keuze van aardwarmte als duurzame warmtebron en de kosten van het warmtenet als geheel. Op dit moment zijn ongeveer 2.000 aansluitingen tot 2027 in de Kersenboogerd (centrumgebied) georganiseerd. Aan gebouw eigenaren kenbaar maken dat het warmtenet een valide optie kan zijn vraagt actieve stakeholdermanagement. Het benaderen van (grotere) warmtevragers in Hoorn zien als een gezamenlijke opgave vinden de projectpartners essentieel voor het succes. Door het betrekken van andere organisaties en (bewoners)initiatieven met focus op duurzame warmte kan de warmtevraag actief georganiseerd en ontwikkeld worden.

Dilemmaschets

Op dit moment is iedere partij zelf de kansen aan het verkennen voor uitbreiding en wordt nog niet optimaal gebruik gemaakt van het onderlinge netwerk per partij. HVC heeft daarbij een beperkt bereik bij de (maatschappelijke) partners. Individueel handelen heeft als voordeel dat verantwoordelijkheden niet gedeeld worden. Gezamenlijk partijen benaderen kan meer opleveren maar zorgt ook voor gezamenlijke (bestuurlijke) aansprakelijkheid.

Vraag: Het voorstel is om het doel van de samenwerking vooral in te richten op het organiseren van collectiviteit. O.a. door als gemeente Hoorn het voortouw te nemen in het benaderen van kansrijke gebouw eigenaren, hoe ziet u dit?

Figuur 1 – Gecontracteerd aantal warmtenet aansluitingen versus ambitie conform Haalbaarheidsstudie Warmtenet

Vraag 2 – Bewonersinitiatieven

Toelichting

Binnen de toekomstige en huidige wettelijke kaders is er de mogelijkheid voor bewonersinitiatieven en coöperatie initiatieven om tot 1.500 warmteaansluitingen te organiseren. Daarnaast is er momenteel beleid in ontwikkeling om bewonersinitiatieven en coöperatie initiatieven binnen de energietransitie te faciliteren en actief te stimuleren zoals gevraagd doormiddel het amendement op het raadsvoorstel 'Onderzoek consequenties van een gemeentelijk warmtebedrijf in Hoorn', tijdens de raadsvergadering van 11 juli 2023.

De samenwerkingsovereenkomst kan deze instrumenten versterken door op te nemen dat initiatieven vroegtijdig betrokken worden bij de plannen van de partijen.

Dilemmaschets

Het voorstel is om in de samenwerkingsovereenkomst alleen op te nemen dat bewonersinitiatieven vroegtijdig betrokken worden bij de plannen van de partijen. De flexibiliteit voor bewonersinitiatieven en coöperatie initiatieven wordt (tot 1.500 aansluitingen) geborgd door de Wet Collectieve Warmte (WCW) en is beoogd opgenomen te worden in lokaal beleid wat momenteel in ontwikkeling is. Dit uitgebreider opnemen in de SOK kan de flexibiliteit voor initiatieven op korte termijn ondersteunen maar op langere termijn ook in de weg staan van lokaal beleid wat momenteel in ontwikkeling is. Uit het onderzoek naar effectief beleid kunnen bijvoorbeeld net andere uitkomsten komen.

Vraag: Wat ziet de raad graag terug in de samenwerkingsovereenkomst over bewoners en energiecoöperatie initiatieven?

Vraag 3 – Collectieve warmte

Toelichting:

De gemeente Hoorn werkt aan het beschikbaar maken van duurzame warmte via een warmtenet voor haar inwoners en bedrijven. Daarbij wordt gewerkt met HVC om dit beschikbaar te maken in een bepaald gebied. Dat is gebaseerd op een aantal argumenten, namelijk:

1. Voor ongeveer 30% van het vastgoed binnen de gemeente Hoorn is een warmtenet de keuze met de laagste (maatschappelijk) kosten.
2. De voorkeurs oplossing aardwarmte (meest duurzame bron) vraagt door de hoge investeringskosten een grote hoeveelheid aansluitingen en/of warmtevragers om deze als duurzame bron te kunnen ontwikkelen.
3. Met een aaneengesloten en vastgesteld gebied kan prijsgelijkheid voor alle woningeigenaren worden geborgd.
4. Met vastgesteld gebied is de kans het grootst op een optimale mix in hoge aantal aansluitingen en lage gemiddelde kosten per woning.

De komende warmtewet en het recent beschikbaar gekomen instrumentarium Wet Gemeentelijke Instrumentation Warmtetransitie maakt het mogelijk om dit in de komende herzieningen van de Transitievisie warmte te organiseren. Daarna zal het boogde gebied moeten worden aanbesteed zodat HVC, en mogelijk andere gegadigden die zich in de eerste plaats een publiek warmtebedrijf mogen noemen, hierop in kunnen schrijven. Binnen een vastgesteld gebied zal een warmtebedrijf aan iedere gebouweigenaar een warmtenet aansluiting zal (moeten) verzorgen. De gemeente wordt daarbij ondersteund door het ACM bij het beoordelen of het warmtebedrijf een goed plan heeft. Daarom is het belangrijk dat de samenwerkingsovereenkomst zodanig wordt ingericht dat er geen afspraken worden gemaakt die een latere aanbesteding in de weg kunnen zitten. (in het kader van mededingen)

Figuur 2 - Kansrijk gebied voor het warmtenet op basis van de haalbaarheidsstudie Warmtenet

Dilemmaschets:

Het instrumentarium wat in delen beschikbaar zal komen (2025/2026) maakt het mogelijk dat de gemeente haar aanwijsbevoegdheid kan inzetten om een warmtebedrijf aan iedere gebouweigenaar een aanbieding te laten verzorgen. Deze aanwijsbevoegdheid is geografisch gekaderd en bij het herzien van de gemeentelijke Transitievisie warmte zal daar een juridische basis worden gelegd voor een contour gebaseerd op een optimale mix aan vastgoed en voldoende aantallen aansluitingen. Als voor het gebied een beperkte omvang wordt gekozen is het praktisch niet mogelijk om de meeste duurzame bron aardwarmte te realiseren. Dan liggen warmtebronnen die gebruik maken van warmtepompen voor de hand. Om te voorkomen dat er nog meer druk op het elektriciteitsnet komt is inzet op een groter gebied nodig.

Vraag: Zijn er in deze aanpak nog overwegingen die de raad wil meegeven in de verdere uitwerking van deze samenwerkingsovereenkomst?